

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק

בג"ץ 1605/19

לפני : כבוד השופט ע' פוגלמן
כבוד השופט ג' קרא
כבוד השופט א' שטיין

העותר : פלוני

נגד

המשיבים : 1. בית הדין הארצי לעבודה
2. פלוני
3. בית הדין האזורי לעבודה ת"א

עתירה למתן צו על-תנאי

בשם העותר : בעצמו

פסק-דין

השופט א' שטיין:

1. עניינה של עתירה זו בבקשת העותר כי נבטל את פסק הדין של בית הדין הארצי לעבודה (להלן: בית הדין הארצי) שניתן ביום 9.1.2019 במסגרת תיק ע"ע 16-11-2005 (סגן נשיאת בית הדין הארצי א' איטח, השופטת ס' דוידוב-מוטולה, השופט ר' פוליאק ונציגי הציבור, גב' מ' בירון בן גרא ומר כ' צימדמן) (להלן: פסק הדין בערעור).

2. העותר הינו בעלים של משרד עורכי דין העוסק בתחום דיני העבודה. העותר העסיק את המשיב 2 כמתמחה וכעורך דין במשרדו בין השנים 2005-2011. ביום 8.1.2012 הגיש המשיב 2 תביעה נגד העותר לבית הדין האזורי לעבודה תל אביב-יפו (להלן: בית הדין האזורי) (ס"ע 12-11-55358, להלן: התביעה) במסגרתה טען כי תלושי השכר שהונפקו לו בעבור עבודתו אצל העותר, על סך של 1,800 ₪ לחודש, אינם מייצגים

נאמנה את השכר שקיבל. לגרסתו, העותר שילם לו תמורה נוספת: תחילה טען כי הרוויח שכר של כ-20,000 ₪ לחודש, ובהמשך תיקן סכום זה לשכר של כ-11,000 ₪ לחודש (להלן: השכר הנוסף). בהתאם לכך, דרש המשיב 2 כי העותר ישלם לו את כלל הפרשים וההטבות הסוציאליות אשר מגיעים לו על פי דין בהתאמה לשכר הנוסף.

3. העותר ביקש מבית הדין האזורי לסלק את התביעה על הסף. במסגרתה של בקשה זו העלה העותר טענה בדבר השתק שיפוטי. טענה זו נסמכה על הצהרותיו הקודמות של המשיב 2 באשר לשכרו באותה התקופה – הצהרות שתאמו את השכר המופיע בתלושי המשכורת. הצהרות אלו שימשו בסיס לקביעת זכאותו של המשיב 2 לקצבאות שונות במסגרת הליכים אחרים שניהל מול גופים דוגמת המוסד לביטוח לאומי ומשרד הביטחון.

טענת ההשתק השיפוטי של העותר התקבלה על ידי בית הדין האזורי, שחייב את המשיב 2 לתקן את כתב תביעתו בהתאם (החלטה מיום 13.2.2014). על החלטה זו הגיש המשיב 2 בקשת רשות ערעור לבית הדין הארצי. בקשה זו התקבלה (ע"ע 16067-03-14; הנשיא השופט י' פליטמן, סגנית הנשיא השופטת ו' וירט ליבנה, השופטת א' רימון-קפלון, ונציגי הציבור מר י' קרא וגב' י' הראל בוכריס; להלן: ההחלטה בבקשת רשות הערעור). בית הדין הארצי קבע כדלקמן:

”בית הדין, כאשר הוא מעביר את החלטת ועדת העררים תחת שבט ביקורתו השיפוטית, אינו קובע כלל ואינו מוסמך לקבוע כלל מה היה סכום השתכרותו האמיתי של המערער, ולענייננו האם זה היה 20,000 ₪ או 1,800 ₪. העובדה כי המערער [...] טען כי לאורך כל התקופה הוא ממשיך להרוויח את אותו הסכום של 1,800 ₪, איננה יוצרת בנסיבות אלה השתק שיפוטי המונע בעדו לטעון כי הרוויח שכר גבוה יותר בתביעתו את מעבידו [...] אין מדובר לענייננו בשני הליכים שיפוטיים בפני בית משפט לאחר שמיעת ראיות שאפשר לכן שתיקבע כאן קביעה סותרת לגבי שיעור השכר, אלא לא הייתה כלל קביעה שיפוטית לגבי שיעור שכרו של המערער [...] עניין זה הרי לא היה כלל פלוגתא בקביעת דרגת אי הכושר אלא היה נתון בסיס שבעקבותיו הוכר המערער כנכה”.

(ראו פסקה 4; ההדגשה שלי – א.ש.)

4. בעקבות החלטה זו, הגיש העותר עתירה לבית משפט זה ביושבו כבית משפט גבוה לצדק (בג"ץ 4539/19). עתירה זו נמחקה תוך שהעותר שומר על זכותו להגיש לבית משפט זה עתירה נוספת לאחר קבלת פסק דין חלוט מבית הדין האזורי והארצי.

5. ביום 2.11.2016 דחה בית הדין האזורי את תביעת המשיב 2. על פסק דין זה הגיש המשיב 2 ערעור לבית הדין הארצי, וביום 9.1.2019 ניתן פסק הדין בערעור אשר קיבל את הערעור בחלקו וקבע כי:

”לאור המקובץ, חוסר תום ליבו הקיצוני של המערער [המשיב 2 – א.ש.] בנסיבות החריגות ויוצאות הדופן שלפנינו, מביא לתוצאה שלפיה הוא מנוע ומושתק מלתבוע, מכוח דיני העבודה, תשלומים נוספים על התמורה הנוספת [השכר הנוסף – א.ש.] שהוסכם עליה. יחד עם זאת, את התביעה להפרשי התמורה הנוספת – המתבססת על ההסכמות הכלכליות בין הצדדים מזמן אמת ולא על חוקי המגן – יש להחזיר לבית הדין האזורי לצורך הכרעה בה”

(פסקאות 51-52; ההדגשה שלי – א.ש.)

6. מכאן העתירה שלפנינו.

טענות העותר

7. העותר טוען כי המקרה שלפנינו הינו מקרה חריג וקיצוני המצדיק את התערבותו בפסק דינו של בית הדין הארצי, וזאת נוכח כשלים מהותיים וטעויות משפטיות, שלטענתו נפלו בפסק הדין. לעמדתו, בית הדין הארצי התעלם מהלכה פסוקה של בית משפט זה בנושא השתק שיפוטי ורוקן אותה מתוכן בהכרעותיו. זאת ועוד, נטען כי בית הדין הארצי התערב בממצאי עובדה שנקבעו על ידי בית הדין האזורי, וזאת על אף שהצהיר כי לא מדובר בנסיבות המצדיקות התערבות מעין זו.

דיון והכרעה

8. לאחר עיון בעתירה ובנספחיה וכן בהחלטות בית הדין האזורי ובית הדין הארצי, הגעתי למסקנה כי דין העתירה להידחות על הסף, וזאת מבלי לבקש את תגובת המשיבים.

9. הלכה עמנו היא כי בית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק איננו יושב כערכאת ערעור על בית הדין הארצי לעבודה. התערבותנו בהחלטות בית הדין הארצי תיעשה אפוא בריסון רב ובמקרים חריגים וקיצוניים (ראו למשל: בג"ץ 525/84 חטיב נ' בית הדין לעבודה, פ"ד מ(1) 673 (1986); בג"ץ 6574/11 תנובה מרכז שיתופי

לשיווק תוצרת חקלאית בישראל בע"מ נ' בית הדין הארצי לעבודה (7.6.2012)). התערבות כאמור תהא מוצדקת רק בהינתן טעות משפטית מהותית בהחלטת בית הדין, אשר נוגעת לסוגיה בעלת חשיבות כללית וכן כאשר נסיבות העניין מחייבות התערבות ותיקון של אי-צדק משווע (ראו: בג"ץ 7029/95 הסתדרות העובדים הכללית החדשה נ' בית-הדין הארצי לעבודה, פ"ד נא(2) 63, 88-90 (1997)).

10. לא מצאתי בפסק הדין שבערעור, כמו גם בהחלטה בבקשת רשות הערעור, טעות משפטית המצריכה את התערבותנו; וממילא אין מדובר כאן בהכרעה בסוגיה משפטית עם השלכות רחב. יתרה מזאת: עיון בהכרעותיו של בית הדין הארצי מעלה תמונה השונה בתכלית מזו שתוארה על ידי העותר בעתירתו.

11. בית הדין הארצי דחה את טענת ההשתק השיפוטי של העותר כיוון שעל פי עובדות המקרה לא היה מקום לקבלה. הצהרותיו של המשיב 2 לא נידונו על ידי ערכאה שיפוטית, אלא על ידי ועדה אשר נסמכה על תלושי שכרו כעניין שבעובדה – על כן אין כל רלוונטיות לטענת השתק (ראו פסקה 4 להחלטה בבקשת רשות הערעור; ולעניין התנאים להיווצרותו של השתק שיפוטי, ראו למשל: רע"א 4224/04 בית ששון בע"מ נ' שיכון עובדים והשקעות בע"מ, פ"ד נט(6) 625 (2005)).

12. באשר לטענתו השנייה של העותר: בית הדין הארצי, בדומה לכל ערכאת ערעור, אינו נוהג להתערב בממצאי עובדה (ראו לדוגמה: ע"א 10225/02 פרץ נ' פרץ בוני הנגב אחים פרץ בע"מ, פסקה 3 (15.1.2004)). "אינו נוהג" – אין משמעו כי בית הדין הארצי מנוע מלעשות כן בנסיבות המצדיקות זאת. זאת ועוד: בחירתו של בית הדין הארצי לשנות ממצאי העובדה שנקבעו על ידי בית הדין האזורי, אינה מהווה עילה להתערבות בית משפט זה, ביושבו כבית משפט גבוה לצדק, בהחלטת בית הדין הארצי. במקרה דנן, בית הדין הארצי כלל לא התערב בעובדות שנקבעו על ידי בית הדין האזורי. בית הדין הארצי התייחס מפורשות להלכה הנוהגת בכגון דא ובחר להכריע בשאלה המשפטית בדבר מהות היחסים שבין העותר למשיב 2 על סמך הקביעות העובדתיות של בית הדין האזורי. בעניין זה אמר בית הדין הארצי את הדברים הבאים:

"[...] לא מצאנו מקום להתערב בקביעות העובדתיות של בית הדין האזורי, המבוססות על התרשמותו הישירה משמיעה מקיפה של עדים וראיות ומקביעות בדבר מהימנותם של אלה. בקביעות כגון אלה אין ערכאת הערעור נוהגת להתערב, אלא במקרים חריגים, ולא מצאנו כי מקרה זה בא בגדרם. על יסוד קביעות עובדתיות אלה

יש להכריע בשאלה המשפטית מהי מהות היחסים שבין המערער למשיב בכל הנוגע לתמורה הנוספת.”

(פסקה 38 לפסק הדין בערעור)

13. לא נעלמה מעיני, וגם לא מעיני בית הדין הארצי, התנהלותו הבלתי חוקית לכאורה של המשיב 2 – עורך דין במקצועו, המתמחה בדיני העבודה (ראו פסקה 36 לפסק הדין בערעור). התנהלות זו, אשר ייתכן שגם לעותר חלק בה, אינה מצדיקה כשלעצמה שלילת זכויות משפטיות במסגרת ההליך דכאן. יש להניח כי הדין ימוצה עם המשיב 2, אם הוא אכן פעל שלא כחוק, במסגרת הליכים אחרים.

סוף דבר

14. לאור האמור, אציע לחבריי כי נדחה את העתירה על הסף ונחייב את העותר בהוצאות לטובת אוצר המדינה בסך של 3,000 ₪.

ניתן היום, י"א בניסן התשע"ט (16.4.2019).

שׁוֹפֵט

שׁוֹפֵט

שׁוֹפֵט